

SETKÁNÍ V JERUZALÉMĚ

vyprávění Lydie Princové
zaznamenal její manžel
DEREK PRINCE

NÁHLED
WWW.POSTILLA

Obsah

Předmluva	7
Mapa Jeruzaléma	11
Poznámka autora	13
Tikva	15
Soren	21
Setkání	37
Pohřeb	55
Poselství doktora Karlssona	77
Cesta	109
Jeruzalém	131
Moje místo	151
První úkol	165
Machane Jehuda	183
Kapitulace	209
Obležení	227
Strážce na hradbách	243
Doslov: Drama o třech dějstvích	251
Doslov k vydání u příležitosti 30. výročí	274

Předmluva

Příběh, který se chystáte číst, zachycuje tři roky života jedné velmi pozoruhodné ženy, jež je shodou okolností také mou manželkou. Jsou to roky, které ji vyvedly z pohodlného života a zajímavého povolání do nebezpečí, chudoby a odloučení od všech a všeho, co jí bylo drahé. Učitelka na vrcholu své kariéry opustila rodné Dánsko – čistou, civilizovanou zemi – a vydala se sama, bez peněz na primitivní místo plné násilí. Tím místem byl Jeruzalém – Jeruzalém v době začínajících střetů současného konfliktu mezi Židy a Araby.

Tady Lydie zakusila hlad, žízeň a nebezpečí v době pouličních bojů a obléhání. A tady také prožila to, co všichni hledáme, ale málokdo nachází: radost, pokoj a naprosté bezpečí bez ohledu na vnější okolnosti.

Tím, že se Lydie o generaci dřív odvážila vstoupit na cestu duchovního hledání, stala se průkopnicí charismatického hnutí, které od té doby mnozí uznali za nejpozitivnější a nejnadějnější činitel v dnešním světě. Uprostřed obrovského tlaku a napětí, jemuž jsme všichni vystaveni, ukazuje její příběh cestu k řešení, které obstojí ve zkoušce 20. století.

Se mnou tomu alespoň tak bylo. S Lydií jsme se poznali a vzali v Jeruzalémě ke konci druhé světové války. V Británii jsem absolvoval Eton College a univerzitu v Cambridgi, kde jsem pak ještě šest let působil jako odborný asistent na King's College. Zcela nová fáze mého vzdělávání však začala v den, kdy jsem vystoupal po schodech šedého kamenného domu a setkal se s modrookou Dánkou, jejíž domácnost byla plná židovských a arabských dětí, které jí říkaly „mámo“.

V tomto domě jsem se setkal s Duchem svatým – ne jako s jednou osobou teologického učení o Trojici, ale jako s přítomnou, mocnou každodenní skutečností. Viděl jsem Lydii prostírat na stůl, když nebylo, co by na talíře dala, s důvěrou, že než zasedneme k jídlu, Bůh je opatří. Viděl jsem ji prikazovat horečce a nemoci u dětí a byl jsem svědkem toho, že nemoc odcházela.

Především jsem však viděl, jak ji Duch svatý živí, vede, podporuje den co den, od rána do večera skrze Písmo. Já jsem Bibli studoval v původních jazycích, rozebíral z historického hlediska, hloubal nad exegezí. Lydie ji nechala promlouvat ke svému srdci. „Janovo evangelium,“ řekla jednou, „jsem četla jako milostný dopis.“

Za třicet let manželství s Lydií jsem se od ní naučil, že modlitba prýští z tohoto důvěrného kontaktu s Božím slovem, není jen osobní zkušenost, ale moc, která působí v reálném světě – ta největší moc, která existuje. Před nedávnem se naše dcera Johanna zmínila před svým synem

Jonathanem, že se Lydie za jistou věc modlí. On jí na to odpověděl: „No, když se za to modlí babička, tak je to hotová věc.“

Nejvíce mě na tom všem fascinovalo to, že až do svých pětatřiceti let byla Lydie podle svého vlastního názoru i názoru kohokoli jiného tím posledním člověkem, kterému by se něco podobného mohlo přihodit. Intelektuálka, trochu snob, dobře situovaná mladá žena, která měla ráda nové šaty, tanec a vůbec všechny příjemné vymoženosti kulturního světa, do něhož se narodila, a Bibli četla jen jako povinnou četbu v rámci svého studia na učitelské fakultě.

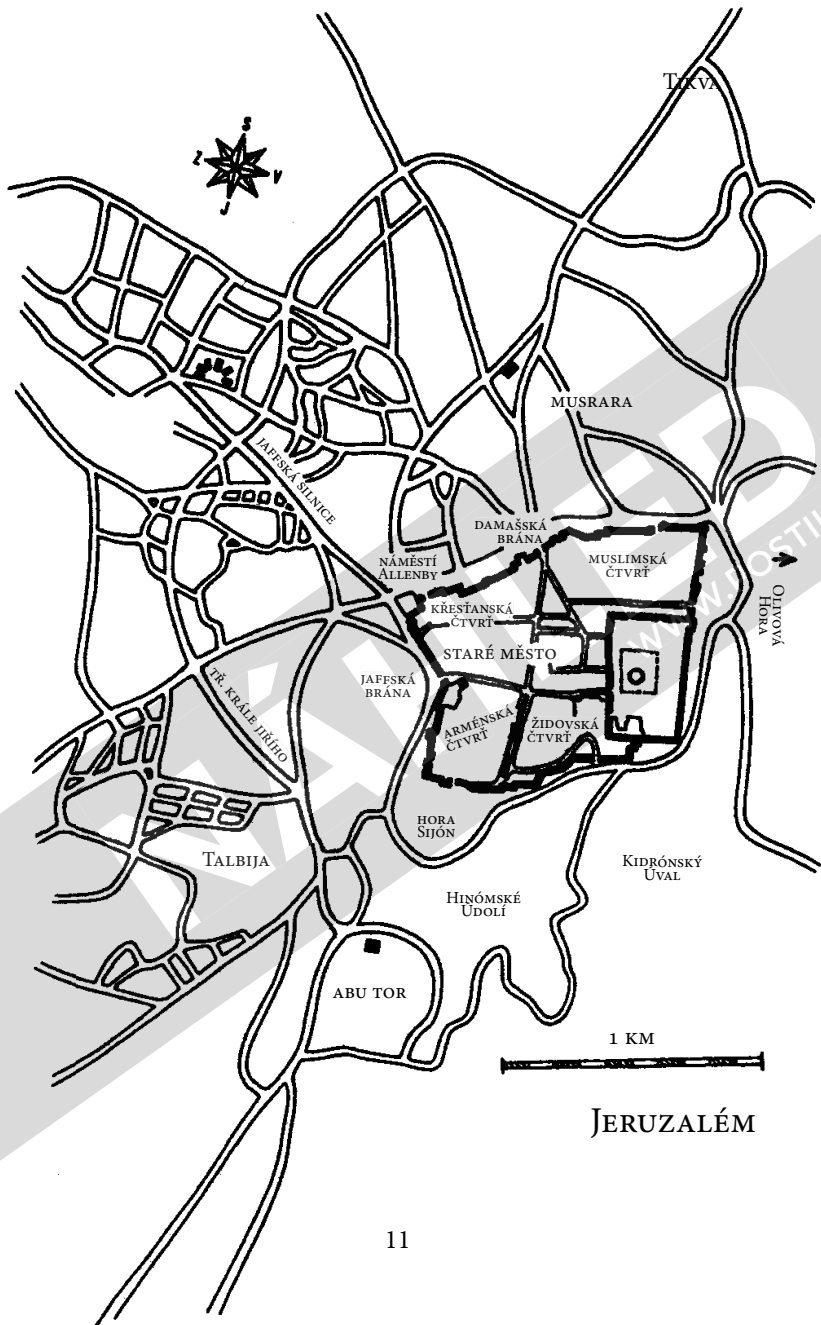
Cesta, jakou tato agnostička žijící ve 20. století, objevila Boží realitu, je plná poučení pro nás všechny, plná praktické pomoci pro každého člověka, který se dnes pustí do jejího hledání. Proto jsem od počátku na Lydii naléhal, aby o svých zkušenostech napsala.

Jenomže ona měla vždycky tolik práce s tím, že život žila, že jí nezbýval čas o něm psát. Postupně jsem pochopil, že jestli má někdo ten příběh napsat, budu to muset být já. To už jsem důvěrně znal všechna místa a téměř všechny lidi, kteří se v něm vyskytují. Tak jsem mohl rekonstruovat obojí – dějiště i osobnosti – z první ruky.

Je to Lydiin příběh. Nakolik je to jen pro muže možné, snažil jsem se vniknout do jejího myšlení a pocitů a zachytit události jejími vlastními slovy tak, jak je tehdy prožívala – nekomentovat zápasy a slabosti a nechat mluvit skutečnou ženu.

V této knize je však ještě jedna „postava“ – svým způsobem ten pravý hrdina – město Jeruzalém. Lydie ho popisuje tak, jak ho poznala v prvním desetiletí po čtyřistaleté turecké nadvládě – zcela jiné, než jak ho znají dnešní turisté. V doslovu na konci knihy se pak stávám vypravěčem já a pokouším se odhalit závoj budoucnosti a načrtnout obraz toho, co ještě čeká jak Jeruzalém, tak nás všechny – neboť toto místo má klíčové postavení v dějinách světa. To, o čem tam píšu, se může odehrát v letech 70., 80. nebo 90. Písmo neříká kdy, ujišťuje nás pouze, že se všechno stane přesně tak, jak bylo předpovězeno. Modlíme se, abychom se s Lydií skrze tuto knihu dovedli s vámi podělit o naléhavost, jakou cítíme v souvislosti s budoucností tohoto města, i o lásku, kterou probouzí v každém, kdo vezme vážně Boží výzvu k modlitbám za pokoj Jeruzaléma.

DEREK PRINCE

JERUZALÉM

Poznámka autora

V Lydiině příběhu je řada zmínek o penězích v různých měnách – dánských korunách, anglických librách, palestinských librách, amerických dolarech. Pro pohodlí čtenáře jsou peněžní obnosy na většině míst uvedeny i v soudobé odpovídající hodnotě v amerických dolarech.

Abychom nikoho neuvedli do rozpaků nebo se ho nedotkli, změnili jsme jména některých lidí, v tomto příběhu vystupují.

1. Tikva

Na obloze za mnou pohasl poslední paprsek zapadajícího slunce a ulice Jeruzaléma zůstaly temné a prázdné. Jen klapot mých podpatků na dlažbě rušil mrtvé ticho. Ve tváři jsem cítila lezavý dotek sychravého zimního vzduchu. Instinktivně jsem k sobě přitiskla svůj balík ještě těsněji.

Konečně jsem odbočila na kamenné schody vedoucí ke dveřím suterénního bytu. Ulehčeně jsem si oddechla. Sevřela jsem balík levou rukou a pravou jsem z kapsy kabátu vytáhla těžký železný klíč. Otočil se v zámku se zaskřípěním, které se po prázdném dvoře rozlehlo jako rána z děla. Honem jsem vešla, vsunula klíč zevnitř a stejné zaskřípění mi oznámilo, že jsou dveře opět bezpečně zamčené.

Poslepu jsem prošla pokojem k posteli u protější zdi a položila na ni své zavazadlo. Vedle postele stál dřevěný prádelník. Nahmatala jsem na něm krabičku sirek, jednu zapálila a v jejím světle našla na prádelníku petrolejku. Škrtila jsem druhou sirkou a rozsvítila jsem ji.

Ozářila dosti strohou místnost s podlahou z holých dlažebních kostek. Stěny byly stejně kamenné a holé, až na obrázek s kalendářem, který visel nad postelí. Kromě postele a prádelníku tu byly jen tři další kusy nábytku – u jedné zdi stůl se židlí a pod oknem proutěný kufr. V okně byla těžká železná mříž – němý svědek strachu, který žene všechny zdejší obyvatele k tomu, aby své domovy důkladně opevnili.

Sklonila jsem se nad balíkem na posteli. V hrubém černém šálu tu bylo zabalené děťátko, holčička, drobné tělíčko částečně kryté flekatým bavlněným nátělníkem. Kůži na obličejíčku měla jako jemňoučký žlutý pergamen, pevně napjatý na lícních kostech a na dotek jako oheň; vlásky, vlhké potem, se lepily ke spánkům. Ze vpadlých očních důlků na mě chvíli pohlédla dvě černá očka a hned se zas zavřela.

Z dalšího záhybu šálu jsem vytáhla dětskou lahvičku s trochou vlažného mléka. Přitom vypadl na zem kousek pomačkaného papíru. Jemně jsem vsunula dudlík holčičce do pusy a čekala, co udělá. Nejprve se zdálo, že to bude nad její síly, ale po chvíli začala zvolna sát.

Zvedla jsem z podlahy papírek a uhladila ho. Byly na něm tři řádky, pečlivě napsané tiskacími písmeny:

TIKVA COHEN

NAROZENÁ V JERUZALÉMĚ

4. PROSINCE 1927

Mechanicky jsem pohlédla na kalendář nad postelí. Byl pátek 28. prosince 1928. Bylo to neuvěřitelné – tomu dítěti už byl víc než rok! Kdybych měla soudit podle váhy a velikosti, hádala bych ani ne polovic.

Jak holčička pila, rozhlížela jsem se po místnosti. Budu potřebovat něco, kde by byla chráněná před vlhkým vzduchem a chladem, čišícími z kamenů. Kam ji dám? Oči mi sklouzly na proutěný kufr pod oknem. To by šlo! Něčím ho ale musím vystlat. Honem jsem vytáhla zásuvky prádelníku a vybrala všechno prádlo a jiné jemnější oblečení, které tam bylo. Obložila jsem tím dno a stěny kufru, aby byl co nejměkčí a nejútlunější. Víko jsem nechala zvednuté, opřené o okenní mříž.

To už holčička přestala pít a zdálo se, že spí. Opatrně jsem ji vyprostila z nátělníku, svlékla svůj modrý vlněný svetr a dvakrát či třikrát jím obalila celé tělíčko. Když jsem ji pokládala do kufru, trochu zakňourala, ale hned zase utichla. Dýchala rychle, povrchně a celá se chvěla horečkou.

Kde hledat pomoc? Představila jsem si temné, pusté ulice Jeruzaléma, nad nimiž visí strach a podezření. Všechny dveře zamčené, na všech oknech okenice, žádný telefon, kterým by se dal zavolat doktor nebo sanitka. Jsem tu zavřená v holém pokoji s umírajícím dítětem.

Oči mi padly na otevřenou knihu, která ležela pod lampou. Bible. Je v ní něco, co by mi pomohlo v tuto chvíli? Byla otevřená uprostřed Jakubova listu. Začala jsem číst a zastavila se u dvou zeleně podtržených veršů:

Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně. Modlitba víry zachrání nemocného, Pán jej pozdvihne...

Jakub 5,14–15

„Potírají ho olejem... , opakovala jsem si zvolna. Olej, ten bych měla. „Starší“, to tedy rozhodně nejsem. Jsem však sama a nemám se kam obrátit o pomoc. Jistě bude lepší udělat aspoň to, co můžu, než vůbec nic!

Otevřela jsem skříň ve zdi, kde jsem měla své skrovné zásoby potravin. Vyndala jsem jednu láhev a podržela ji proti světlu. Její obsah se matně zlatozeleně leskl. Byl to čistý olivový olej z judských vrchů, olej, jehož se v dávných dobách užívalo ke svatému pomazání izraelských králů a proroků.

S lahví v levé ruce jsem poklekla na kamennou podlahu vedle kufru. Holčička dýchala se stále větší námahou. Vzduch kolem nás byl náhle tak divně zatuchlý. Po zádech mi přejel mráz. Někdo tu se mnou byl, neviditelný, a přece velmi skutečný – a ten někdo byla Smrt.

Ve snaze posílit svou víru jsem si nahlas opakovala slova, která jsem právě přečetla v Bibli: „Modlitba víry zachrání nemocného... Pán jej pozdvihne...!“ Ruka se mi trošku chvěla, když jsem ukápla trochu oleje na prsty pravé ruky a zlehka jimi přejela čelíčko dítěte.

„V tvém jménu, Pane Ježíši!“ šeptala jsem. „Je to tvoje

malá sestřička, jedna z tvého lidu. Pro tvé jméno tě prosím, Pane, uzdrav ji!“

Po chvíli jsem otevřela oči. Zdá se mi to jen, nebo už je to horečnaté chvění slabší? Dotkla jsem se tvářičky dítěte. Rozpálená! Zavřela jsem oči a začala se modlit znovu: „Pane, to tys mě přivedl sem. To tys mi řekl, abych opustila svou zemi a přišla do Jeruzaléma. Pane, ať tito lidé poznají, že tvoje jméno má moc a že slyšíš a vyslycháš modlitby...“

Čas se zastavil. Klečela jsem u kufru a střídavě se modlila a pozorovala holčičku, jestli už jí není líp. Občas se mi zdálo, že dýchá snáz, ale rozpálená byla stále stejně. Tu a tam jsem zachytila vážný pohled jejích hluboko zapadlých černých očí.

Po nějaké době jsem už měla kolena z kamenné podlahy celá ztuhlá a prokřehlá. Vstala jsem a začala přecházet sem a tam po pokoji, s modlitbou na rtech. Asi tak za hodinu či dvě jsem usoudila, že už nemá cenu zůstat na nohou. I kdybych nemohla spát, bude rozumnější vlézt si do postele a trochu se zahřát.

Než jsem zhasla, podržela jsem lampu chvíli nad dítětem a naposledy jsem pátrala po změně. Chvění ustalo, alespoň pro tu chvíli. Holčička vypadala, že spí, ale tělíčko jí dosud jen hořelo. Jak dlouho to může to drobounké stvoření ještě vydržet? Pak jsem zhasla, vlezla si do postele a přikryla se až po krk.

Jak jsem tam tak ležela ve tmě, začaly mi hlavou pro-

cházet všechny ty zvláštní události, které mě přivedly do Jeruzaléma. Ve vzpomínkách jsem jasně viděla mapu Dánska, která visela na zdi ve třídě, kde jsem ještě před šesti měsíci učila zeměpis. Mys Jutland se jako zubatý kamenný šíp nořil severně do Skagerraku. Na závětrné straně Jutlandu, na východě, ležely dva ostrovy – Fyn a Sjaelland, oddělené úzkým průlivem zvaným Store Baelt.

Na východním pobřeží Store Baeltu, na jihozápadním konci Sjaellandu, leželo město Korsor. Moje mysl dychtivě doplnila detaily. Jaký rozdíl to byl proti Jeruzalému! Čisté, jasně osvětlené ulice, po každé straně řada úhledných cihlových domů s červenými taškami na střeších a bíle natřenými okapy. Znovu jsem v duchu slyšela jasné hlásky dětí zpívajících píseň, kterou se všechny dánské děti učí ve škole:

*I Danmark er jeg født,
Der har jeg hjemme...*

*V Dánsku jsem se narodil,
tam je můj domov...*

2. Soren

Začalo to o dva roky dříve – v prosinci 1926. Šikmé paprsky severního slunce se odrážely v oknech všech tříd sytě oranžovým světlem. Pozdravila jsem školníka, který čekal na dvoře, aby zavřel železnou bránu, nasedla na kolo a vydala se známou cestou zpět do centra Korsoru.

Asi po pěti minutách rychlé jízdy jsem se dostala do západní části města, jen pár set metrů od pobřeží Store Baeltu. Uklidila jsem kolo na dvoře jednoho velkého domu z červených cihel a vyšla do svého bytu v prvním poschodí. V otevřených dveřích mě čekala Valborg, moje služebná. Utírala si ruce do červenobílé kostkované zástěry.

„Tak vás vítám doma,“ řekla a pomohla mi z kožichu.

V jídelně jsem s potěšením pohlédla na stůl, prostřený k večeři. V měkkém světle křišťálového lustru se třpytilo stříbro na naškrobeném damaškovém ubrusu. Na chvíli jsem si odskočila do ložnice a Valborg zatím rozsvítila svíčky a přinesla na mé místo misku horké polévky. Když jsem se dala do jídla, zůstala stát u mé židle. Byla většinu dne v bytě sama a chtěla si popovídat.

„Tak už máte tenhle rok školu za sebou, vidíte,“ řekla.
„A zítra je taneční večírek pro učitele.“

„To mi připomíná,“ řekla jsem, „že zítra mi nemusíte chystat večeri. Pan Wulff mě pozval před večírkem do restaurace.“

To Valborg očividně zajímalo. Soren Wulff se jí líbil – a mně také. Jenomže...

„Na Vánoce jedu domů do Brondersleva,“ začala jsem raději o něčem jiném. „Nemusíte v bytě dělat vůbec nic, když budu pryč.“

Po večeri jsem si zapálila dámský doutníček, který mi Valborg taktně připravila vedle šálku s kávou. Pak jsem si odnesla kávu do obývacího pokoje a s doutníčkem v ruce jsem se uvelebila v hlubokém křesle v rohu. Odpočívala jsem a oči mi zvolna bloudily po místnosti. U protější zdi stál nablýskaný ořechový klavír, v němž se matně zrcadlily žluté a bronzové odstíny plyšového koberce. Na stěně byla olivově zelená tapeta, vzorovaná jako goblén, která dobře ladila se zlatými brokátovými závěsy. Vlevo ode mě zabírala celou zeď od podlahy až ke stropu knihovna; police s knihami se tu střídaly s figurkami z míšeňského porcelánu a vázami a mísami z broušeného skla.

Chvilku jsem vědomě vychutnávala všechno to pohodlí a eleganci. „Je na světě někdo šťastnější než já?“ ptala jsem se sama sebe – jako už tolikrát. V šestatřiceti letech jsem už dosáhla cíle, který jsem si jako učitelka vytkla. Měla jsem osvědčení k vyučování klasickým před-

mětům, jako je dějepis, zeměpis, dánština a angličtina, a kromě toho jsem jako jedna z prvních učitelek v zemi absolvovala speciální postgraduální studium v oboru nauka o vedení domácnosti, zvláště zaměřené na nejnovější poznatky o výživě. Výsledkem bylo, že jsem byla jmenována vedoucí oddělení nauky o vedení domácnosti na jedné z nejnovějších a nejlépe vybavených škol v Dánsku. Nadřízení užívali mého oddělení jako vzoru při zavádění podobných oddělení na jiných školách po celé zemi.

Během uplynulých deseti let jsem učila v různých městech, ale Korsor s krásnou polohou u Store Baeltu a přitom snadným spojením do Kodaně se mi z nich zamlouval nejlépe. Plat jsem měla dobrý a k tomu jsem ještě po smrti svého tatínka před dvěma lety dost zdědila.

A navíc tu byl ještě Soren Wulff – ten učitel, který mě pozval do restaurace. Na vysoké škole jsme byli blízcí přátelé s mnoha společnými zálibami – tancem, bruslením, Mozartem, Kirkegaardem. Po promoci jsme téměř deset let učili každý jinde. A teď – jako by to byl osud – jsme se zase sešli v Korsoru. V poslední době jsem si postupně začala uvědomovat, že jeho vztah ke mně je teď nějak hlubší. Byla jsem si téměř jista, že mě zítra večer požádá o ruku. Proč jenom z toho mám strach?

Povahou, vzděláním i povoláním byl Soren hlavně a především učitel. Práce byla ohniskem celého jeho života. Provdat se za něj znamenalo provdat se za jeho povolání. A protože jsem byla také učitelka, vypadalo to jako

ideální spojení. Jestli se vůbec chci vdát a mít děti, je už určitě nejvyšší čas!

A přece... bylo v tom cosi definitivního, čeho jsem se lekala. Proč? Co se to ve mně vlastně vzpírá? Existuje ještě něco dalšího, něco, bez čeho život není úplný? Stokrát jsem v tom minulém roce o těchto věcech přemítala, ale odpověď jsem nenalezla žádnou. Ani jsem nevěděla, kde ji vlastně hledat.

Nazítří v šest večer jsem si ještě naposledy upravila účes a na chvíli se zastavila před zrcadlem. Dlouhé světlé vlasy jsem měla ve čtyřech pletečích obtočené kolem hlavy, jak to měl Soren rád. Modré hedvábné šaty, které mi Valborg vyžehlila, umocňovaly modrou barvu mých očí. Modrá se Sorenovi líbila – a mně také. Máme toho tolik společného...

Přerušilo mě hlasité zaklepání. Honem jsem si nasadila bílou kožešinou čepici a otevřela. Sorenova atletická postava se krásně vyjímal v bezvadně padnoucím fraku, pečlivě učesané hnědé vlasy mu jemně voněly kolínskou.

„Dole na nás čeká taxík,“ řekl a uchopil mou podanou ruku oběma svýma.

V restauraci mě zavedl ke stolku pro dva v odlehlém rohu. „Dva týdny se těším na tento večer,“ řekl mi. „Viš, že je to už skoro dvanáct let, co jsme spolu poprvé tančili?“

Přišel číšník, aby se zeptal, co si objednáme, a náš rozhovor se stočil na události právě uplynulého pololetí. Soren mluvil živě a vtipně jako vždy, ale v jeho hlase jsem

postřehla stopu napětí. Konečně číšník sklidil ze stolu a nechal na něm jen kávu a brandy.

Soren si rychle usrkl kávy, pak zvedl oči a pohlédl mi zpřímá do obličeje. „Lydie,“ řekl, „já jsem tě dnes pozval na večeři, protože jsem s tebou chtěl o jedné věci mluvit – a mám dojem, že ty už víš, co to bude.“ Na chvíličku se odmlčel a svými zelenýma očima pátravě hleděl do mých. „Lydie, chtěla by sis mě vzít?“

Cítila jsem, jak se mi krev hrne do obličeje a jak mi srdce buší tak, že to musí slyšet celá restaurace. Už to tu bylo, ta chvíle, kterou jsem čekala – a přece jsem nevěděla, co odpovědět. Otevřela jsem pusou, zvědavá, co řeknu.

„Děkuji ti, Sorene,“ slyšela jsem se. „Ještě nikdy nikdo mi víc nepolichotil. Ale...“

„Ale co?“

„Sorene, já teď momentálně nejsem volná, abych se takhle zavázala.“

„Je tu někdo jiný?“

„Ne, to ne. Neznám nikoho, koho bych měla raději než tebe nebo koho bych si víc vážila.“ Horečně jsem přemýšlela, jak vyjádřit, co cítím, ale nic mě nenapadlo.

Soren se naklonil přes stůl a začal hovořit znovu. Jeho slova se jen hrnula. Živými barvami líčil naši společnou budoucnost – co budeme spolu dělat, které zájmy budeme sdílet, jak se naše práce bude prolínat a doplňovat. Nakonec zmlkl a čekal, co řeknu.

„Sorene, já vím, kolik pro tebe znamená učitelské

povolání,“ začala jsem, „a tím víc mi lichotí, že bys chtěl svou budoucnost sdílet se mnou. Ale mám strach, že by to třeba nedopadlo všechno tak, jak si představuješ.“

„Proč ne, Lydie?“

„Víš, já nemám svou budoucnost tak jasně naplánovanou jako ty, Sorene. Než se rozhodnu k tomu, na co ses mě ptal, musím si napřed ještě jednu věc vyřešit.“

„Jakou?“

„Já vím, že nade mnou asi kroutíš hlavou...“ Stále ještě jsem hledala slova. „Ale pořád se ptám sama sebe, jestli je v životě něco víc než jen povolání a byt – a pěkný nábytek – a na konci toho všeho penze. Nevím. Ale když přede dvěma lety zemřel můj tatínek, musela jsem stále přemýšlet o tom, jestli je tohle opravdu konec, anebo je ještě něco?“

„Myslíš něco jako náboženství?“

„Možná něco takového – i když to slovo náboženství se mi nějak nelíbí.“

Chudák Soren! Viděla jsem, že je stejně zmatený jako já. Několikrát rychle usrkl kávy.

„Nezlob se, že ti odpovídám tak popleteně,“ řekla jsem. „Jsem jako člověk, který se snaží popsat svou cestu někam, kde nikdy nebyl.“

Chvíli jsme oba mlčeli a já jsem usilovně hledala způsob, jak uvolnit napětí. Nakonec jsem ho přes stůl vzala za ruku. „Co kdybychom teď šli tančit a já bych se potom pokusila o lepší vysvětlení?“

Když taneční večírek skončil, Soren mě doprovodil domů a já jsem ho pozvala ještě na jeden šálek kávy. Byl to on, kdo se první vrátil k našemu rozhovoru v restauraci.

„Lydie, jestli chceš, abych s tebou chodil do kostela, tak já jsem k tomu ochoten,“ řekl.

„Ne, Sorene,“ odpověděla jsem. „To bych od tebe nežádala. Já jsem byla dobrou luteránkou celý svůj život, ale to mi na mé otázky odpověď nedalo. Když jsem byla tady v Korsoru první rok, chodila jsem do kostela každou neděli, ale vždycky jsem odcházela ještě zmatenější a zklamanější, než jsem přišla, a tak jsem to nakonec vzdala.“

„No,“ opáčil Soren, „a co kdybys to tedy zkusila v reformovaném sboru dole u přístavu? Naše milá knihovnice, slečna Sonderbyová, by tě jistě ráda vzala s sebou.“

Na okamžik se mi v mysli vybavila Kristina Sonderbyová, jak jsem ji často vídala na cestě do shromáždění. Na hlavě neforemný černý plstěný klobouk, pod ním ofina šedých vlasů a silné brýle s černými obroučkami. Z postranní kapsy její nadité černé kožené kabelky vyčuhovala Bible a zpěvník – obojí černě vázané. Od klobouku až po vysoké zapínací boty jen samá černá a černá. Spasení, jak ho představovala Kristina Sonderbyová, bylo rozhodně cosi silně melancholického – a nějaký užitek, ať už jakýkoli, se od něj dal čekat leda až v jakémsi příštím životě. Ne, tohle také nebylo to, co jsem hledala!

Nedlouho potom Soren odešel. Ve dveřích mě na

vteřinku objal – pak se otočil a bez dalšího slova seběhl dolů.

Snažila jsem se už nemyslet na to, co se mezi námi odehrálo, ale ve vzduchu zůstala jako připomínka slabá vůně jeho kolínského. Jak byl živý a skutečný, když mě sevřel v náručí! Ve srovnání s tím se mé hledání čehosi, co dá životu smysl, zdálo mlhavé a neživotné.

Nazítří v deset dopoledne jsem už seděla v kupé první třídy a jela na sever do města Bronderslev, kde jsem se narodila a kde dosud žila moje maminka. V noci jsem toho moc nenaspala a hlava mi třeštila až až. Cesta trvala šest hodin, takže jsem měla spoustu času na přemýšlení – daleko víc, než mi bylo milé. Myšlenky se mi ustavičně vracely ke včerejšímu rozhovoru se Sorenem. Stále ještě jsem sama sobě nerozuměla.

Zahodila jsi svou příležitost ke štěstí, napadalo mě znovu a znovu. Mohla jsi mít manžela a domov a bezpečí. A teď jsi to všechno ztratila!

Začala jsem se dívat ven a snažila jsem se soustředit na krajinu, která mījela za oknem, ale ten vnitřní hlas pokračoval: Zahodila jsi šanci se vdát – a co jsi tím získala? Nic! Skončíš jako typická staropanenská učitelka, jako slečna Sonderbyová!

Znovu a znovu mi myslí probíhal rozhovor se Sorenem a nad každou větou se mě ten káravý hlas ptal: Proč jsi to řekla? Vždyť jsi to tak vůbec nemyslela. Ani jsi nevěděla, co mluvíš.

Za nějakou dobu rytmické klapání kol jako by tu otázku převzalo a opakovalo ji pořád dokolečka: Proč jsi to řekla? Proč jsi to řekla? Proč jsi to řekla?

Zapálila jsem si doutníček a několikrát rychle zatáhla, ale úlevu mi to nepřineslo. Vstala jsem a začala přecházet po chodbičce sem a tam, ale kola mě neúprosně pronásledovala: Proč jsi to řekla? Proč jsi to řekla?

Jenom s velkým úsilím jsem dokázala odvrátit myšlenky od Sorena k setkání s rodinou, jež mě čekalo v Bronderslevu. Můj tatínek byl úspěšný stavitel a sehrál důležitou úlohu při výstavbě města. Po jeho smrti před dvěma roky se maminka přestěhovala do rozměrné budovy, místními lidmi nazývané „zámek“, kterou tatínek vybudoval v centru města, pouze několik desítek metrů od nádraží. Tady maminka měla v prvním patře čtyřpokojový byt.

Na Vánoce se tradičně celá rodina schází u ní. Moje nejstarší sestra Kezia přijede z ostrova Fyn se svým manželem Knudem a čtyřmi dětmi. Druhá sestra Ingrid má za muže důstojníka dánské armády, kterému patří rozsáhlé pozemky asi padesát mil od Brondersleva. Děti nemají. Já jsem v rodině „benjamínek“ a jediná svobodná.

Jak vlak vjížděl do nádraží, okamžitě jsem upozorovala vysokou, štíhlou ženu v bílém naškrobeném čepci, která mě čekala na nástupišti – byla to Anna, maminčina služebná. „Vítám vás doma, slečno Lydie,“ řekla a chopila se mého zavazadla. „Vaše maminka už počítá každou

hodinu do vašeho příjezdu.“ A dlouhými kroky zamířila přes hlavní náměstí k „zámku“.

Maminka mě čekala v chodbě. „Vítám tě doma, holčičko moje,“ řekla a objala mě. Už jsem měla třicítku za sebou, ale pro ni jsem byla stále „holčička“.

Od tatínkovy smrti maminka neodložila tradiční vdovskou čern, ale její dlouhé hedvábné šaty, oživené bílým límečkem a manžetami, nepostrádaly eleganci. Její světlé vlasy začínaly dostávat popelavý odstín, takže teď vypadala taková důstojnější.

Večeřely jsme samy. Maminka vždycky dychtivě naslouchala všemu, co se týkalo mé práce ve škole, a byla hrdá na každý můj úspěch. Brzy dorazily i sestry s rodinami. Jako obvykle jejich první otázka zněla: „Už tě někdo požádal o ruku?“ Kdovíproč jsem však o Sorenovi neřekla nic.

Nazítří byl Štědrý den – den, na který v Dánsku připadají největší oslavy. Odpoledne jsme zašli do kostela na krátkou bohoslužbu. Maminka byla „dobrá luteránka“ a během roku byly vždy dvě příležitosti, kdy navštívila kostel: Štědrý den a Velikonoce.

Cestou do kostela mi začala povídat o jejich novém kazateli. „Je to takový milý člověk,“ řekla. „Každý ho má rád!“

„Já vím, mami, to u tebe znamená, že má sympaticky krátká kázání!“

„No dobrá, máš pravdu. Nikdy jsem neměla ráda

dlouhá kázání. A kromě toho hraje whist. Staví se u nás každé úterý a vždycky si spolu dáme partičku.“

Toho odpoledne dal kazatel za pravdu své pověsti. Bohoslužba začala ve tři a ve tři čtvrtě na čtyři jsme už byli zase na ulici. S dobrým pocitem splněné povinnosti jsme se vydali zpátky k domovu. Tam nás čekala ta pravá oslava – stromek, dárky, hojnost dobrého jídla a pití.

V šest hodin jsme všichni usedli na svá místa kolem dlouhého stolu v jídelně. K těmto vánočním zvykům se vázaly moje nejranější vzpomínky z dětství. Na okamžik jsem v duchu znovu viděla tatínka, jak sedí v čele stolu, přes vestu těžký zlatý řetízek od hodinek, v němž se odráží třpyt vánočních světel. Nyní seděl na jeho místě Knud, jeho nejstarší zeť.

Oslava probíhala podle dobře zaběhnutého pořádku. Když byli všichni na svých místech, Anna – v modré uniformě, kterou si nechávala pro zvláštní příležitosti – otevřela dvoukřídlé dveře do obývacího pokoje. Tam, uprostřed místnosti, stál vánoční strom. Na všech větvích hořely svíčky a v jejich světle bylo vidět hromadu nádherně zabalených dárků. Zespoda visely na větvích malé papírové košíčky s kandovaným ovocem, čokoládou a marcipánem. Děti, celé oslněné, jen tiše vzdychaly, jak do sebe dychtivě vstřebávaly každičkou podrobnost.

Pak Anna zapálila vysoké červené svíce uprostřed stolu a cestou do kuchyně zhasla elektrické světlo. Zatímco jsme čekali, až se vrátí, bloudila jsem očima po stole.

Jen před Knudem bylo volné místo, jinak byla každá píd zarovnána jídlem všeho druhu. Kromě obyčejných vařených brambor tu byly dvě mísy zvláštních „karamelových“ brambor, tři omáčníky s masovou šťávou, dvě mísy rybízového želé, dvě mísy červeného zelí, řádka marcipánových prasátek a mnoho druhů nakládané zeleniny. Uprostřed stála stříbrná mísa, na níž se vršila jablka, pomeranče, ořechy, zelené a modré hrozny.

Za chvilku se Anna vrátila s velikou oválnou mísou z pověstného Královského porcelánu, kterou postavila před Knuda. Byla na ní ohromná pečená husa se stehýnkou ozdobenými papírovými třásněmi a třemi červenobílými dánskými vlaječkami zapíchnutými v prsíčkách. Knud začal husu porcovat a Ingridin manžel zatím otevřel láhev burgundského.

Jako zákusek se podávala tradiční rýžová kaše. Kdesi v ní byla ukryta jediná mandle. Pro nálezce byl připraven jeden dárek navíc, naaranžovaný nápadně navrchu celé hromady. Každý pilně hledal ve své porci, až konečně Ingrid k velkému zklamání všech dětí mandli objevila.

Po této hostině jsme se všichni odebrali do obývacího pokoje. Ingridin manžel usedl ke klavíru a my ostatní jsme se vzali za ruce a udělali široký kruh kolem vánočního stromku. Pak jsme začali zpívat tradiční dánské vánoční písně; přitom jsme tanečním krokem obcházeli stromek a po každé sloce jsme se všichni společně směrem ke stromku poklonili.

Mezi těmi známými písněmi byla jedna, která mě vždycky dojímalá víc než ostatní:

Můj Spasiteli, tobě budiž čest!
 Korunu z trní svět ti přisoudil;
 ale ty vidíš, co mou touhou jest:
 Korunu růží kolem kříže splést
 – pomoz mi nalézt k tomu dosti sil!

Jak jsme začali tato slova zpívat, cítila jsem, že se mi hrnou slzy do očí. Honem jsem sklonila hlavu, abych je skryla. Co to jenom se mnou je? Na okamžik jsem se znovu viděla v restauraci, jak sedím proti Sorenovi a snažím se mu vysvětlit své hledání čehosi, co dá lidskému životu smysl. Když jsem oči opět zvedla, zdáli se lidé v místnosti podivně vzdálení. Byli to moji nejbližší a nejmilovanější, a přece jsem se náhle kdovíproč stala nezaujatým pozorovatelem, který přihlíží něčemu, co už pro něj vlastně nic neznamená.

Jakmile jsme dozpívali, všichni dospělí si zapálili. Muži silné doutníky a matka, sestry a já jemné dámské doutníčky. Nebylo ani pomyšlení, že by dáma kouřila něco tak hrubého jako obyčejnou cigaretu!

Oslava vrcholila rozbalováním dárků. Keziin nejstarší chlapec dostal za úkol vzít každý dárek pod stromkem a přečíst jméno. Pak se dárek rozbalil a putoval kolem, aby si ho všichni mohli prohlédnout. Teprve potom se směl

vzít další. Protože dárků bylo padesát či šedesát, trvalo rozbalování skoro až do půlnoci. To už dvě nejmladší děti tvrdě spaly na podlaze.

Příští odpoledne jsem byla s maminkou sama v obývacím pokoji. Seděla ve svém oblíbeném houpacím křesle a pletla svetr pro jedno z Keziiných dětí.

„Pověz mi, Lydie,“ řekla mi, „kdy už se konečně vdáš a usadíš?“ Křeslo se houpalo do rytmu s pravidelným cinkáním jehlic v jejích rukou. „Víš, já nemládnu, a ráda bych ještě viděla, jak máš manžela a vlastní domov.“

„Ale já mám domov, maminko, a pěkný. Ale pokud jde o manžela – než se vdám, musím si ještě jednu věc vyřešit.“

„Jakou?“ zeptala se maminka – přesně jako Soren.

„Já to přesně nevím. Ale má to něco společného s – no prostě s Bohem.“ Bylo zvláštní, jak to slovo nešlo člověku z pusy. „Chtěla bych zjistit, jestli je Bůh opravdový – jestli se dá žít pro něho víc než jen pro práci a peníze.“

„To je přesně to, co poslední rok nebo dva říkal tvůj tatínek!“ zvolala maminka. „Začal dokonce chodit na nějaká shromáždění k jednomu sedlákovi tady za městem.“

„K sedlákovi?“ Nedokázala jsem si představit tatínka v jeho redingotu, vestě a proužkovaných kalhotách, jak sedí v obývacím pokoji nějakého sedláka.

„Ano. Úplně jiný druh lidí než na jaké byl zvyklý. Nakonec jsem jim poslala peníze. Nechtěla jsem, aby tam jen tak chodil pít jejich kávu.“

„A co ještě tatínek říkal?“

„No... ještě si vzpomínám, jak jednou řekl, že za peníze se nedá koupit pokoj duše... To bylo pár týdnů předtím, než měl ten srdeční záchvat. Však víš, jak náhle zemřel.“

Naráz se mi to všechno vybavilo znovu – telegram, mučivá cesta vlakem a pak místnost, kam položili tatínkovo tělo. Vzpomněla jsem si na první silný nával zármutku a na to, jak postupně ustoupil takovému hlubokému pokoji, téměř až hmatatelnému – skoro jako by vedle mě stál někdo neviditelný. Vybavila se mi také tatínkova tvář, jak tam ležel – byla v ní důvěra a spočinutí, jaké jsem v ní za jeho života nikdy nespatriila. Určitě v těch posledních týdnech svého života něco našel. Ale co?

„Co víc v životě může být, než co už máš, Lydie,“ přerušil mé vzpomínky mamčin hlas. „Máš takové úspěchy ve svém povolání a ve škole si tě každý tolik váží! Já vím určitě, že to, co ti chybí, je domov a vlastní děti.“

„Možná, maminko, jenomže...“ Jak popsat ten vnitřní neklid, který jsem nedokázala ani popřít, ani vysvětlit? Nakonec jsem vyhrkla: „Jestli je v životě něco zvláštního, co by jiná žena nedělala – i kdyby to bylo těžké a nebezpečné – tak to bych chtěla dělat!“

Na mamčině tváři jsem spatřila tentýž zmatený výraz, jako před několika dny na Sorenově. Asi jsem nejméně schopná sdělit své pocity právě těm, které mám nejvíce ráda. Není to nerozum pokračovat v hledání něčeho, co

nejsem schopna vyjádřit slovy – ani sama sobě?

NÁHLED

WWW.POSTILLA.CZ

3.

Setkání

Do Korsoru jsem se vrátila v pondělí 3. ledna 1927. Škola začínala až za týden. Řekla jsem Valborg, že stačí, když přijde do práce až v sobotu. Chtěla jsem těch pár dní být úplně sama.

Druhý den ráno jsem si vyšla na dlouhou procházku po pobřeží Store Baeltu. Studený bouřlivý vítr mi hnal vodní tříšť zprudka do obličeje, ale zachumlala jsem se důkladně do šály, sklonila hlavu a razila si cestu proti větru. Jak jsem tak šla živlům navzdory, narůstala ve mně rozhodnost. Ať se stane cokoli, teď už neustoupím, dokud nenajdu, co hledám.

V poledne jsem se vrátila domů, ale neměla jsem chuť něco jíst. Uvařila jsem si silnou kávu a zapálila si. Pak jsem šla do obývacího pokoje a začala přehlížet jména autorů v knihovně: Kirkegaard, Oenslaeger, Ibsen, Shakespeare, Dickens, Tolstoj, Platón. Měla jsem je všechny přečtené, citovala jsem je, přednášela o nich – ale teď mi žádný z nich nenabízel odpověď. Až v nejvyšší řadě úplně napravo mi padl zrak na prostou, černě vázanou knihu.

Bible byla na učitelské fakultě součástí povinných přednášek z náboženství a církevních dějin. Přečetla jsem z ní tolik, abych udělala zkoušky, ale víc jsem se jí nezabývala. Mohlo by být v Bibli něco, co jsem nenalezla v těch ostatních knihách, v těch, které jsem četla s takovým zájmem? Chvilku jsem váhala, pak jsem se pro ni natáhla a vzala si ji.

Usadila jsem se do svého oblíbeného křesla a chvíli váhala, kde začít číst. Připadlo mi rozumné začít Novým zákonem. Vyhledala jsem první kapitolu Matouše, zběžně prolétla Kristův rodokmen a přečetla si příběh o jeho narození a dětství. Prosté Matoušovo vyprávění ostře kontrastovalo s okázalou vánoční slavností, které jsem se právě zúčastnila.

Četla jsem dál o Kristově křtu, pokušeních a počátcích jeho veřejné služby. Pravda, byla tu morální krása, s níž se nemohla rovnat žádná kniha, kterou jsem kdy četla, ale nenacházela jsem žádnou souvislost se svou nynější situací. Když jsem se dostala ke Kázání na hoře a k blahoslavenstvím na jeho počátku, začala jsem číst pomaleji a nad každým blahoslavenstvím jsem si kladla otázku, jestli by se mě to nemohlo týkat.

U čtvrtého blahoslavenství se mi náhle zatajil dech: „Blaze těm, kdo *hladovějí a žízní* po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.“ (Matouš 5:6) Hladovějí a žízní... Nemohlo by tohle být ono – ta touha, kterou cítím, i když nedokážu říct po čem? Smím ta slova vztáhnout na sebe?

U desátého verše jsem se znovu zastavila: „Blaze těm,

kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost...“ To nedávalo smysl. Proč by měl být někdo pronásledován za to, že usiluje o spravedlnost?

A tak jsem pomalu postupovala pátou a šestou kapitolou a připadala jsem si přitom jako člověk, který se prodlírá hustým lesem. Ve stínu propletených větví byla cesta jen stěží patrná, ale tu a tam shora pronikl sluneční paprsek, který mi dodal novou odvahu. Pak jsem se dostala do sedmé kapitoly a naráz jako bych vkročila na mýtinu do plného světla:

Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává...

Matouš 7:7–8

Proste... hledejte... tlučte... To bych přece mohla!
Četla jsem dál a po chvíli jsem se znovu octla v plném světle:

Vejděte těsnou branou... Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málokdo ji nalézá.

Matouš 7:13–14

Někde přede mnou je *brána*. Za ní je cesta, jež vede k pokoji a naplnění života. Abych mohla po té cestě jít, musím nejdřív najít tuto bránu a vstoupit do ní.

Pohlédla jsem na hodiny, které visely nad klavírem. Skoro čtyři odpoledne! Už tu čtu přes tři hodiny! Venku se už stmívalo. Rozsvítila jsem a zatáhla těžké brokátové závěsy. Chtěla jsem být sama se svými myšlenkami. Začala jsem přecházet po pokoji a uvažovala přitom o slovech, která jsem četla. *Proste . . . hledejte . . . tlučte . . .* Hledám, to ano. Už mnoho měsíců. Ale už jsem taky někdy prosila? Koho bych měla prosit? Mluví tu Kristus o modlitbě?

V dětství mě učili modlit se každý večer před spaním Modlitbu Páně. Než mi bylo dvanáct, stalo se to rutinní záležitostí. Vybavil se mi jeden večer, kdy jsem se pomodlila Modlitbu Páně desetkrát za sebou, abych měla následujících devět večerů volno. Kromě toho jsem se účastnila běžných sborových modliteb a liturgie, když jsem ještě chodila do kostela. Ale modlit se k Bohu osobně a přímo – říkat věci, které nejsou v modlitební knížce – to bylo pro mě nezvyklé a trochu děsivé. Nemohla jsem ale jen tak přejít Kristova slova: „Proste, a bude vám dáno...“ Jestliže ode mě Kristus žádá, abych prosila, nemohu čekat, že mi něco bude *dáno* bez prošení.

Zastavila jsem se před křeslem, v němž jsem předtím seděla. Mám si kleknout? Chvilíčku se mi nechtělo. Pak jsem poklekla na podlahu a lokty se opřela o měkké sameťové čalounění křesla. „Bože...“, řekla jsem nahlas. V tom prázdném pokoji to znělo přesně tak nepříjemně, jak jsem se obávala. Řekla jsem to znovu: „Bože...“ a pak potřetí: „Bože – já vůbec nevím – nechápu, kdo je to Bůh, kdo je

to Ježíš, kdo je to Duch svatý... ale jestli mi ukážeš, že je Ježíš živý a opravdový, budu ho následovat!“

A pak se tam, v tom tolik známém pokoji, kde docela obvykle tikaly hodiny, stalo něco, na co mě má minulost, výchova a vzdělání nepřipravily ani v nejmenším. Má mysl vyloženě odmítala přijmout, co viděly mé oči. Už jsem se nedívala na opěradlo křesla. Místo toho jsem nad sebou spatřila Někoho stát. Měl na sobě dlouhé bílé roucho až na zem. Pomaličku jsem zvedla oči. Nad svou hlavou jsem uviděla dvě ruce, vztažené jako k požehnání. Zvedla jsem oči ještě kousek a vtom jsem mu pohlédla do tváře. Začala jsem se celá třást. „Ježíši!“ vyslovila jsem bezděky. Ale ještě jsem ani nedopověděla, a byl pryč.

Znovu jsem měla před sebou křeslo. Na zeleném sametu byly vidět dva doličky po mých loktech. Opravdu tu ještě před chvílíčkou někdo stál? Anebo jsem podlehla jakési krátké neuvěřitelné halucinaci?

Zvedla jsem hlavu a zvolna se rozhlédla. Navenek se nic nezměnilo. A přece tu bylo něco nového. Znovu jsem si vzpomněla, jak jsem vstoupila do místnosti, kde leželo tatínkovo tělo. Teď jsem se cítila zrovna tak – jako by tu se mnou někdo byl. Bylo ho tu vyloženě plno. A nebyl jenom kolem mě, byl i uvnitř ve mně – prožívala jsem to jako takový hluboký, nerušený, hojný pokoj.

A v tu chvíli jsem si to uvědomila – tu fantastickou skutečnost, že Bůh doopravdy odpověděl na mou modlitbu! Udělal přesně to, o co jsem prosila. Ukázal mi Ježí-

še. Viděla jsem jeho roucho a vztažené ruce. Na kratičkový nepopsatelný okamžik jsem mu hleděla do tváře. Věděla jsem v tu chvíli jediné: Kristus je živý – věčně, slavně, nádherně živý! Jak bezvýznamné ve srovnání s tím náhle bylo všechno lidské poznání!

A najednou už mi modlitba nedělala potíže. Cítila jsem takovou vděčnost, že se mi slova sama drala z úst. „Děkuji ti,“ volala jsem, „děkuji ti!“

Ten nádherný pokoj mě zaléval novými a novými vlnami. Zdálo se mi, že to nelze nijak vyjádřit, a přece se to prostě nedalo jen tak držet v sobě. Vstala jsem a začala chodit sem a tam. Každých pár minut mě vždycky nově přemohlo vědomí toho, co jsem vlastně prožila. „Děkuji ti!“ volala jsem znovu a znovu.

Pak jsem se zkusila posadit ke klavíru. Vzpomněla jsem si na píseň, která mi na Štědrý den vehnala slzy do očí. Vytūkala jsem si melodii a pak jsem začala zpívat a hrát:

Můj Spasiteli, tobě budiž čest!
Korunu z trní svět ti přisoudil;
ale ty vidíš, co mou touhou jest:
korunu z růží kolem kříže splést
– pomoz mi nalézt k tomu dosti sil!

Zpívala jsem to znovu a znovu a pokaždé byl můj hlas zvučnější a jasnější. V těch slovech proudila skrze moje ústa úplná řeka pokoje.

Ztratila jsem pojem o čase. Střídavě jsem klečela u křesla a modlila se nebo seděla u klavíru a zpívala. Když jsem se podívala na hodiny, bylo deset večer. Šest hodin uteklo jako pár minut.

Pak jsem se svlékla a uložila ke spánku. Ležela jsem v posteli, světlo zhasnuté, a stále ještě jsem vděčně opakovala: „Děkuji ti, Bože! Děkuji ti!“ Kolem půlnoci jsem tiše usnula spánkem beze snů.

Druhý den po ránu jsem se pořádně oblékla a vydala se na další dlouhou procházku podél Store Baeltu. To je zvláštní, říkala jsem si, jak to tu všechno vypadá čisté a svěží... Jak to, že jsem si toho včera nevšimla? I ty nejvšednější věci získaly přes noc novou krásu. Bílé čepičky pěny, tu a tam ozářené tenkým slunečním paprskem – racci, kteří mi svými drsnými hlasy křičeli nad hlavou – houževnatá stébla trávy, jež ohýbal bouřlivý vítr na písečných dunách vedle mě – to všechno vyprávělo o genialitě svého Stvořitele.

Když jsem se vrátila domů, vzala jsem Matoušovo evangelium a pokračovala jsem tam, kde jsem včera přestala. Tady byla změna ještě dramatičtější než u Store Baeltu. Teď už jsem nebyla člověkem, který hledá sotva patrnou cestu hustým lesem. Obklopovalo mě jasné sluneční světlo. Případlo mi, že v každém příběhu, který čtu, doopravdy jsem. Ve všech jsem se setkávala s osobou Pána Ježíše – a teď už to nebyla jen historická postava, ale někdo živý, někdo, kdo je právě teď se mnou.

V poledne jsem si honem připravila něco k jídlu, pak jsem odstrčila talíř a položila na stůl Bibli. Vedle ní jsem si nachystala šálek kávy a čerstvě zapálený doutníček. Po chvilce jsem si začala uvědomovat kouř, který se vinul nad jejími stránkami. Je to správné, napadlo mě, ten kouř, mezi mnou a Bibli? Připadal mi v tu chvíli skoro jako závoj, který mi zastírá Krista.

Začala jsem uvažovat nad tím, jakou úlohu hraje kouření v mém životě. Od vysoké školy jsem kouřila pravidelně. Každé ráno mě Valborg budila se šálkem kávy a doutníčkem a stejně muselo končit i každé jídlo, jinak jsem měla pocit, že stále něco chybí. Ve chvílích napětí nebo bezmocnosti jsem si vždycky automaticky zapálila. V těch řídkých případech, kdy mi Valborg nechala dojít zásoby, jsem ji od jakékoli práce hnala do obchodu a ještě musela ode mě leccos vyslechnout.

Pohlédla jsem na doutníček, který hořel v popelníku. Je to jen má bujná fantazie, nebo se za ním opravdu skrývá jakási zlá moc, která mě drží v zajetí? Připadala jsem si jako ptáček zhypnotizovaný očima hada. Jedno mi však bylo jasné – žádným vypětím vlastní vůle se kouření zbavit nedokážu.

Bezděky jsem se začala modlit: „Bože, ty víš, že tohle se sama nikdy nemůžu vzdát. Ale jestli mě toho ty chceš zbavit, tak já jsem ochotna se bez toho obejít.“

Někde pod žaludkem jsem pocítila jakési uvolnění, jako by mi tam někdo rozvázal nějaký uzel. Projevilo se

to dlouhým, hlubokým vzdechem, který mi unikl ze rtů. Chvíli jsem seděla úplně bez vlády, jako by ze mě něco vysálo všechnu sílu. Pak jsem vzala doutníček, který stále ještě hořel přede mnou, zamáčkla ho v popelníku a rozlámala.

Když jsem ucítila, že už se mohu postavit na nohy, odnesla jsem popelník do kuchyně a vysypala ho do koše. V kredenci jsem vyhledala nenačatý balíček doutníčků a vyhodila jsem ho také. Pak jsem šla do ložnice, vytáhla z kabelky další balíček a naložila s ním stejně. Potom jsem se vrátila do jídelny a pokračovala ve čtení Bible.

Teprve na konci dne jsem si uvědomila, že se stal zážrak. Uplynulo deset hodin a já si ani jednou nezapálila! Ani jsem na to nepomyslela. Pro mě za mě teď mohly doutníčky klidně přestat existovat.

Příští dva dny ráděla v Kursoru zimní bouře. Ve srovnání s běsnícími živly venku však jen vynikl ten pokoj, který naplňoval můj příbytek. Většinu času jsem strávila nad Bibli. V pátek večer jsem se dostala k Janovu evangeliu. Úvodní verše kapitoly mě zaujaly jako ještě žádný text. Četla jsem je znovu a znovu:

*Na počátku bylo Slovo,
to Slovo bylo u Boha,
to Slovo byl Bůh...*

*V něm byl život
a život byl světlo lidí...*

*A Slovo se stalo tělem
a přebývalo mezi námi.
Spatřili jsme jeho slávu,
slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn...*

Jan 1:1,4,14

Ještě v žádné knize jsem nečetla něco tak prostého, a přitom tak vznešeného.

Když mě čtení unavilo, sedla jsem si ke klavíru a hrála jsem a zpívala písně, které jsem se jako dítě naučila v kostele. Slova a melodie, jež jsem po léta neslyšela, se mi nyní samy vybavovaly v paměti.

Čas od času na mě dolehla nezvyklost toho všeho. „Je to pravda, nebo je to jen má fantazie?“ ptala jsem se sama sebe. Odpovědi mi vždycky byly dvě věci tak jasné, že jsem je nemohla popřít: jednak ten trvalý pokoj, který naplňoval mě samotnou i celý můj byt, jednak to zázračné osvobození od kouření, které jsem prožila. Vůbec jsem nepochybovala o tom, že na obě tyto věci by byla jak má vůle, tak má fantazie krátká.

V sobotu mi Valborg přinesla do ložnice ranní kávu.

„Dobré jitro, slečno,“ řekla mi. „Tady máte kávu. Ale doutníčky nějak zmizely. Prohledala jsem všechno, ale nikde nejsou.“

„Já jsem je vyhodila,“ odpověděla jsem. „Přestala jsem kouřit.“

„Vy jste přestala kouřit? Proč? Není vám dobře?“

„V životě mi nebylo líp. Jenže – no – prostě už kouřit nepotřebuji. Víte, stala se mi taková věc...“ Pokusila jsem se jí popsat, co se mi v posledních čtyřech dnech přihodilo. Mluvila jsem váhavě, těžko se mi hledala slova.

Když jsem skončila, zůstala Valborg chvíli beze slova. „Neměla jsem ani tušení, že se i dneska může člověku stát něco takového,“ řekla pak. „Ale přesto vím, že je to pravda.“ Teď byla zase na rozpacích ona. „Víte, hned jak jsem tu dneska ráno otevřela dveře, cítila jsem, že se tu něco změnilo. Něco jako by tu bylo, co tu nebylo nikdy dřív...“

„To není něco, Valborg, to je Někdo. Je to Ježíš! On doopravdy žije a je zrovna teď tady.“

Během prvních dnů nového pololetí se nestalo nic zvláštního. Sorena jsem vídala každý den, když se o velké přestávce sešli všichni učitelé ve sborovně na kávu, ale naše rozhovory se omezovaly na výměnu zdvořilostních frází. Až v pátek. Měla jsem volnou hodinu a četla jsem si v učitelské knihovně časopis, když jsem za sebou uslyšela Sorenův hlas. „Ruším tě v hledání pravdy? Nebo si s tebou mohu chvilku popovídat?“

„Naopak,“ odpověděla jsem. „Už pár dní bych ti něco chtěla říct.“

„Jsem celý napnutý,“ řekl Soren a posadil se naproti mně.

Srdce mi začalo bít rychleji. Věděla jsem, že Sorenovi se to bude vysvětlovat hůř než Valborg. „Nejdřív bych se ti chtěla omluvit, že jsem ti tehdy v té restauraci tak ne-

možně odpovídala. Musel sis myslet, že o tvou nabídku dost nestojím...“

„Nemusíš se omlouvat, Lydie. Jestli je pro tebe ta otázka tak důležitá, máš povinnost sama k sobě hledat na ni odpověď.“

„O tom jsem s tebou právě chtěla mluvit. Víš, asi už tu odpověď začínám nacházet.“

„Opravdu? Jak?“

Cítila jsem na sobě upřený pohled jeho zelených očí. „Minulý týden jsem byla čtyři dny sama doma, četla jsem si Bibli a – a modlila jsem se. A Bůh mi odpověděl, Sorene! Ukázal mi, že Ježíš je živý.“

„Tomu nerozumím.“

„Viděla jsem ho, Sorene. Ježíš stál přímo přede mnou a ruce měl nad mou hlavou. Trvalo to jen chvíličku, ale změnilo se tím všechno.“

Soren na mě chvíli hleděl beze slova. Pak promluvil. „Lydie, už nejsme děti a známe se tak dlouho, že k sobě můžeme být upřímní. Vidím, že jsi opravdu něco prožila, ale vůbec si nejsem jist, že to bylo k tvému dobru. Nemyslíš, že je to trochu nebezpečné, stavět jen na svých pocitech?“

„Ale tohle nejsou žádné pocity, Sorene! Nic jsem si nepředstavovala, doopravdy jsem viděla Ježíše před sebou!“

„Já ti, Lydie, netvrdím, že to teď takto neprožíváš, ale myslím, že je potřeba vzít v úvahu všechny okolnosti.“

Sama říkáš, že jsi byla víceméně odříznutá od lidí a strávila jsi hodně času čtením Bible. Jsem si jist, že psycholog by pro tvůj zážitek snadno našel nějaké rozumné vysvětlení – bez toho přehnaného důrazu na pocity.“

Byla jsem na tu odpověď zcela nepřipravená. Jeho slova se do toho malého plaménku víry v mém srdci opřela jako prudký vítr. Hrozila ji uhasit.

„Ty to vůbec nechápeš! To se nedá ani vypovědět, jaká je to nádhera mít po všech těch zápasech a hledání zase jednou v sobě opravdový mír!“

„Tady to máš, Lydie. Stavíš prostě na svých pocitech. Jenže pocity se mohou změnit. Za měsíc nebo dva to budeš třeba všechno vidět úplně jinak.“

Oddechla jsem si, když konečně zvonilo a my se museli rozejít. Když jsem pak jela večer ze školy domů, byla jsem z toho stále ještě rozrušená. Tolik jsem se těšila, až Sorenovi řeknu o své nově nalezené víře, ale vůbec se mi to nepodařilo. Nejenomže jsem ho nepřesvědčila – málem jsem sama začala pochybovat o tom, co jsem prožila. Mám-li ten svůj malý plamének uhájit, nutně potřebuji nějakou moudrost či sílu větší než svou vlastní.

Když jsem ukládala kolo, všimla jsem si, že se v drátech zadního kola zachytil nějaký popsaný papírek. Vytáhla jsem ho, protože jsem ho chtěla hodit v kuchyni do koše, ale cestou po chodbě jsem si všimla, že je text v angličtině, a to vzbudilo mou zvědavost.

Ten papírek byl původně čtyřstránkový letáček, ale

první strana s úvodními odstavci chyběla. Jméno autorky bylo na konci – Aimee Semple McPhersonová. Z textu jsem vyčetla, že tématem letáčku je moc modlitby. Autorka vyprávěla, jak prosila Boha, aby jí dal – jak to nazývala – ducha modlitby, a pak popisovala výsledky, jaké to v jejím životě mělo. I ten neúplný text mě natolik zaujal, že jsem ho ještě ve dveřích celý dočetla, ani jsem si nesundala kabát. Teprve pak jsem si všimla, že Valborg stojí vedle mě, aby mi z něj pomohla.

Když bylo po večeri a Valborg se se mnou rozloučila, vzala jsem letáček znova do ruky. Jedna věc mi stále vrtala hlavou. Autorka psala, že se jednou modlila čtyřicet hodin bez přestávky. Má první reakce byla, že to prostě není možné. Ale kdyby přece bylo... to by potom v modlitbě musel být rozměr, o jakém se mi nikdy ani nesnilo, natož abych do něho vstoupila. Co to je, ten „duch modlitby“?

Poklekla jsem u svého zeleného křesla – to bylo místo, kde jsem se nejraději modlila – a prosila jsem: „Pane, já potřebuji stejnou moc, jako měla ta paní. Prosím tě, dej mi ducha modlitby tak jako jí.“ Napůl jsem čekala, že teď se něco dramatického stane, ale nestalo se nic. „Vidiš,“ hubovala jsem sama sebe, „to máš z toho, že prosíš o něco, čemu nerozumíš.“

Za pár dní jsem si však všimla, že se můj životní styl začíná měnit. Toužila jsem po modlitbě jako hladovějící po jídle. Omlouvala jsem se přátelům ze setkání nad kartami či na bruslích, o něž jsem dřív měla živý zájem,

a každý den jsem si organizovala s jedním důležitým cílem – mít co nejvíc času na nerušenou modlitbu. Objednávala jsem si k večeři vždycky jen ta nejjednodušší jídla a nemohla jsem se dočkat, až Valborg skončí svou práci a odejde.

Jakmile jsem byla sama, poklekla jsem u zeleného křesla. Téměř pravidelně se stávalo, že sotva jsem se chtěla začít modlit, něco mě začalo vyrušovat – na dvoře se rozštěkal pes, sousedovic dítě začalo cvičit na klavíru stupnice, někdy mě rušilo i jen tikání hodin na zdi. Druhá potíž byla přestat poslouchat samu sebe. Když jsem se modlila jen v duchu, pořád to nějak nebylo ono. Když jsem se však začala modlit nahlas, můj vlastní hlas se mi nelíbil. Někdy mi připadalo, že se nemodlím dost uctivě. Jindy to bylo zase takové studené a moc „kostelní“.

Dostat se přes tuto dvojitou bariéru – rozptylování zvenku a poslouchání sama sebe – trvalo zpravidla něco mezi pěti minutami a půlhodinou. Ale jakmile se to podařilo, bylo to, jako by ve mně vytryskl pramen. Otevřel se ve mně nějaký zdroj modlitby, který byl hlouběji než v mém vědomí.

Většinou měly moje modlitby každý večer jedno ústřední téma, které jsem si sama nevybrala. Byla to třeba má rodina, kolegové nebo žáci. Jednou jsem jmenovala všechna děvčata z jedné třídy a každou jsem si přitom představila před sebou. Modlitby se však neomezovaly jen na lidi, které jsem znala. Někdy jsem zjistila, že se modlím

za lidi v nějaké daleké zemi, kterou znám jen jako místo na mapě.

Když se mi nedařilo proniknout tou bariérou, vzala jsem knihu Žalmů a četla jsem z ní nahlas. Zvlášť mě povzbuzovaly modlitby krále Davida. 42. žalm přesně vystihoval tu vnitřní žízeň, pro niž jsem tak dlouho neměla jméno: „Jako laň dychtí po bystré vodě, tak dychtí duše má po tobě, Bože!“ (verš 1) Žalm 51 se stal mým vlastním voláním po vnitřní čistotě: „Očišť mě yzopem a budu čistý, umyj mě, budu bělejší nad sníh.“ (verš 9)

K jednomu místu jsem se však vracela znovu a znovu: „Dej mi poznat svoje cesty, Hospodine, uč mě chodit po svých stezkách. Veď mě cestou své pravdy a vyučuj mě, vždyť jsi Bůh, má spása, každodenně skládám svou naději v tebe.“ (Žalm 25,4–5)

Před dvěma týdny jsem četla o „úzké bráně“. Ježíš mi tu bránu otevřel a provedl mě skrze ni. Za ní je „úzká cesta“ – zvláštní životní cesta, kterou pro mě Bůh připravil. Stejně jako David jsem potřebovala jeho pomoc, abych ji našla.

Ve druhé polovině ledna jsem se takto modlila téměř každý večer. Pak už byl začátek února, čtvrtek, a já jsem zrovna zápasila s tou vstupní bariérou, když někdo nečekaně zaklepal na dveře. Honem jsem zahladila stopy svých loktů na křesle a šla jsem otevřít. Venku stála jedna kolegyně, Erna Stormová. Protože všude jezdila na rámušícím motocyklu, přezdívali ji žáci „rudá bouře“ (*Storm – bouře, pozn. překladatele*).

„Přišla jsem tě poprosit, jestli bys za mě nevzala zítra v poledne službu v jídelně,“ řekla Erna a posadila se do křesla. „Objednala jsem se s malou Elsou Larsenovou k doktorovi. Hrozně šilhá, ale rodiče jí nechtějí nechat předepsat brýle.“

„Proč, prosím tě?“ zeptala jsem se.

„Oni patří k nějaké náboženské sektě, či co to je, která si myslí, že Bůh uzdravuje skrze modlitbu, a čekají, až jí Bůh ty oči srovná. A ona zatím, chudinka, nevidí ani na tabuli.“

„To snad není možné!“ zvolala jsem.

„A to není ani zdaleka všechno! Oni věří taky na ohnivě jazyky a vidění a takové věci. Říkají si „letniční“. Neřeť našeho školníka, pana Hansena, byla na jednom jejich shromáždění a říkala, že se válejí po podlaze a štěkají jako psi!“

„Tady v Korsoru?“

„Jen si to představ! Ale to ještě není to nejhorší. V létě vodí lidi k Store Baeltu – i věrné členy církve – a strkají je pod vodu. Říkají tomu křest – jako by všichni nebyli pokřtěni už jako děti při řádné bohoslužbě!“

Erna se opřela v křesle dozadu a rozhlédla se po místnosti. „Poslední dobou tě není moc vidět,“ řekla. „Leda ve škole. Co teď děláš takhle po večerech?“

Ta otázka mě zaskočila. „No – dost teď čtu Bibli,“ řekla jsem, „a – a modlím se.“

„Čteš Bibli a modlíš se?“ Erna na mě pohlédla s údi-

vem. „Hele, dej na mě a moc to nepřeháněj. Dopadneš jako slečna Sonderbyová – a jedna taková na škole je až až.“

Když se Erna rozloučila, počkala jsem ještě, až zvenku uslyším startovat její motorku, a pak jsem se šla znovu modlit. Bariéra však byla tentokrát silnější než kdy dřív. Stále mi znělo v uších Ernino varování: „Dej na mě a moc to nepřeháněj!“

NÁHLED
WWW.POSTILLA.CZ

4. Pohřeb

Nazítří večer jsem se šla modlit jako obvykle. Chvilí jsem marně zápasila se vstupní bariérou, pak jsem vzala do ruky knihu Žalmů. Ale tentokrát ani to nepomohlo. Přečetla jsem nahlas dva nebo tři žalmy, ale můj hlas zněl tak mrtvě a dutě – jako ozvěna v prázdné studni.

Nakonec jsem si našla Nový zákon a začala v něm listovat, jestli nenajdu nějaký text, který by mě zase povzbudil. Oči mi padly na úvodní verše 1. listu Janova. Začala jsem je nahlas číst, až jsem dočetla ke čtvrtému verši: „To píšeme, aby vaše radost byla úplná.“

Ta poslední slova jsem přečetla dvakrát či třikrát – aby vaše radost byla úplná. Co to je, ta radost? Ptala jsem se sama sebe. To Bůh opravdu chce, abychom byli plní radosti? Jak jsem tak nad tím přemýšlela, náhle jsem pocítila radost tak silnou, že byla vyloženě hmatatelná. Cítila jsem, jak se mi teple rozlévá do celého těla. Musela jsem jí nějak dát průchod, jinak se to prostě už nedalo vydržet. Vstala jsem a začala chodit po bytě.

V kuchyni jsem si v koutě všimla smetáku. Vzala jsem ho a začala s ním tančit po místnosti, jako by to byl můj tanečník. Snažila jsem se přesvědčit sama sebe, že je to směšné a zcela nevhodné pro někoho, kdo se snaží modlit k Bohu – ale tančila jsem dál, znovu a znovu po celém bytě, až jsem bez dechu padla na pohovku.

Asi za pět minut jsem se vzpamatovala natolik, že jsem mohla pokračovat ve čtení. S jistým úsilím jsem dokázala své city ovládnout, dokud jsem nedočetla ke konci sedmého verše: „... a krev Ježíše, jeho Syna, nás očišťuje od každého hříchu.“

Když jsem přečetla tu poslední větu o očištění od hříchu, pocítila jsem novou vlnu radosti. Už jsem ani nedokázala pořádně nahlas číst. Začala jsem koktat a každou slabiku jsem opakovala dvakrát či třikrát. Měla jsem naléhavou potřebu vyjádřit cosi, co v sobě cítím, ale nenalézala jsem pro to vhodná slova a ani jsem nevěděla, co to vlastně je.

Chvilku jsem počkala, až radost poleví, a začala jsem číst dál. Jakž takž jsem se prokousala osmým veršem, ale pak přišel devátý: „Jestliže doznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očišťuje nás od každé nepravosti.“ To už jsem zase sotva dočetla. Slovo očišťuje ve mně znovu vyvolalo takovou radost, že už jsem nevydržela sedět na místě.

Až do této chvíle jsem si nebyla vědoma žádného zvláštního hříchu, kterého bych se ve svém životě dopus-

tila. Když jsem se srovnávala s lidmi kolem sebe, cítila jsem se po pravdě řečeno naopak jako poměrně slušný člověk. A přece ve mně ta slova vzbudila nádherný pocit čistoty. Nikdy bych nevěřila, že se člověk může cítit tak čistý. Připadalo mi, že celou mou vnitřní bytost zalévá oslnivé světlo. Když jsem se ohlédla do minulosti, divila jsem se, jak to že jsem si nikdy neuvědomila, jak moc potřebuji Boží odpuštění. Když jsem to viděla teď, cítila jsem takovou vděčnost, že jsem ji vůbec nedokázala vyjádřit slovy.

Další čtení už jsem vzdala a šla jsem si lehnout. Jak jsem tak čekala, až usnu, vybavovali se mi lidé a situace, o nichž jsem věděla, že je potřeba se za ně modlit, ale vždycky když jsem to zkusila, zjistila jsem, že místo toho děkuji Bohu, že mi odpustil a očistil mě od všech mých hříchů. A čím víc jsem za to Bohu děkovala, tím byla radost silnější.

Náhle jsem si uvědomila uvnitř své hrudi cosi jako hlas, který mluvil nějakou cizí řečí. Erna měla pravdu, pomyslela jsem si. Přehnalas jsi to a už začínáš přicházet o rozum. Položila jsem si ruku na ústa, aby se ta cizí slova nedostala ven – jenže tlak uvnitř hrudi sílil.

Raději jsem nezkoušela promluvit nahlas, ale v duchu jsem se modlila: „Bože, jestli to, co mám v sobě, není od tebe, vezmi to, prosím tě, ode mě...“ Chvilku jsem čekala, ale ten hlas nezmizel. „Bože, jestli mi ta slova dáváš ty,“ pokračovala jsem, „pomoz mi, abych se nebála! Pomoz mi je přijmout.“ A dala jsem ruku z úst pryč.

Okamžitě začala ta cizí slova, která jsem cítila v hrudi, plynout mými rty, a já jsem zjistila, že je doopravdy vyslovuji. Stěží jsem věřila tomu, že to, co poslouchám, je můj vlastní hlas. Jakou řečí to mluvím? Uměla jsem poměrně slušně anglicky i německy – ani jedna z těchto řečí to nebyla. Jak je možné, že tak jasně vyslovuji slova, která jsem nikdy v životě neslyšela? Měla tak krásný rytmus, že mi to připadalo skoro jako poezie.

Čím déle jsem mluvila touto novou řečí, tím více jsem cítila, jak tlak ve mně povoluje. Neznámá slova za mě vyjádřila to, co jsem se marně snažila vyslovit v mateřštině. Jak jsem mluvila, rostl ve mně pocit uvolnění a naplnění. Jako rozvodněná řeka, která smete trosky, odplavila neznámá slova poslední zbytky strachu a rozpačitosti.

Posléze proud nové řeči ustal a následovalo hluboké ztišení. Dosud nikdy jsem neprožila tak naprosté uvolnění. Celé mé tělo i mysl spočívaly v dokonalém pokoji. Oči jsem měla zavřené, a přece jsem nebyla ani trochu ospalá.

Nevím, jak dlouho to trvalo, ale po nějaké době jsem si začala uvědomovat nový zvuk. Ozýval se někde přede mnou, ale v dost značné vzdálenosti. Otevřela jsem oči a posadila se v posteli, abych se podívala, kde se tu bere. V příštím okamžiku jsem zalapala po dechu...

V místnosti už nebyla tma a stěna přede mnou zmizela! Místo toho jsem hleděla ven na jakousi hrbolitou skalnatou plochu velkou asi dvacet čtverečních metrů. Všechny pukliny a nerovnosti na jejím povrchu se ostře

rýsovaly ve světle měsíce v úplňku, který visel nízko na obloze.

Mou pozornost však okamžitě upoutala jakási žena, která stála uprostřed tohoto prostranství, pohupovala se v pomalém smyslném tanci a zpívala k tomu čistým, jasným hlasem. Na sobě měla dlouhé vyšívané šaty, pod pasem stažené šátkem, a na hlavě hliněný džbán. Ruce měla položené na bocích a byla bosa. Kolem ní v širokém kruhu seděla na zemi se zkříženýma nohama skupina mužů, kteří tleskali do rytmu její písně. Měli na sobě dlouhé tmavé tuniky a na hlavách splývavé bílé šátky, převázané spletenými provázky, které v měsíčním světle svítily jako zlato.

Ke svému vlastnímu překvapení jsem vůbec nepocítila strach. Přitom jsem si byla jista, že se mi to nezdá. Byla jsem v naprosto bdělém stavu a doopravdy „tam“. Měla jsem před sebou něco, co jsem ještě nikdy neviděla, ani o tom neslyšela. A přece jsem tu nebyla cizí – patřila jsem k těm lidem. Snažila jsem se rozeznat slova té písně, ale nedokázala jsem to. Rytmus tance našel u mě odezvu, neboť jsem sama tančila velmi ráda. Měla jsem sto chutí vstoupit do kruhu a připojit se k té ženě.

A najednou byl ten obraz pryč. V místnosti byla zase tma. Když si na ni oči zvykly, začala jsem rozeznávat známý obrys toaletního stolku u protější zdi. Mou první reakcí bylo zklamání. Chtěla jsem o těch lidech vědět víc. Kdo to byl? Jaké jsou národnosti? Proč mi připadali tak blízcí?

Dost jsem cestovala po Skandinávii a západní Evropě, ale takovéhle lidi jsem nikde neviděla. Nevzpomínala jsem si ani, že bych o nich někdy četla v dějepise či zeměpise. Rozhodně to nebyli Evropané: a Afričané nebo orientálci také ne. Čistý, jasný zpěv té ženy mi stále zněl v uších, ale jeho melodie mi nezapadala do žádné hudební tóniny, kterou jsem znala.

Tohle tedy byl ten nejpodivnější večer v mém životě, pomyslela jsem si. Měla bych být vystrašená – a přece – a přece jsem ještě nikdy neprožívala takový pokoj.

Druhý den ráno zaklepala Valborg jako obvykle na dveře ložnice s ranní kávou. Chtěla jsem říct: „Dále,“ a vzápětí jsem si s leknutím uvědomila, že jsem nepromluvila dánsky. Dveře se otevřely a objevila se Valborg se šálkem v ruce.

„Co jste to říkala slečno?“ ptala se.

S vědomým úsilím jsem si napřed v duchu zformulovala odpověď dánsky a teprve pak jsem promluvila. „Valborg, dneska v noci se mi stalo něco hrozně zvláštního.“ Dávala jsem si dobrý pozor, co mluvím, a byla to úleva slyšet, že zase mluvím dánsky. Pokusila jsem se Valborg popsat, co jsem prožila, a přinutila jsem ji slíbit, že o tom živé duši ani necekne.

Když jsem byla zase sama, klesla jsem zpátky na polštář a ulehčeně jsem si oddechla – pořád ještě dokážu mlu-